

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quæ poena impositæ sint non soluentibus decimas, aut facientibus non
solui, vel illas aliquo modo vsurpantibus. punct. 14

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

8 Tertio, dubitari posset de bonis, quæ religiosi habent locata, conducta, vel in emphyteusim, an ex illis decimæ debeantur: In qua questione si privilegium concessum sit sub illis verbis iuris. Non solvant decimas de suis agris, vel non solvant decimas laborum suorum (hoc est agrorum) ita enim intelligi debet, ut constet ex verbis sequentibus, quos propriis manibus, & sumptibus colunt, cum solum agri colantur, & non labores: certum esse debet sub his verbis non comprehendi agros conductitios, aut in emphyteusim acceptos, quia ipsi non sunt proprii, neque sui, quod expressè videtur definitum ab Alexand. III. in c. dilecti, cum dixerit, sub illis verbis, quæ referuntur, capite Decimas, 16. quest. 1. non fuisse intentionem suam, neque antecessorum suorum agros conductos, & receptos ad formam comprehendere: ita Panor. in cap. dilecti, Rebuff, quest. 14. n. 52. & communis.

9. Video tamen Ioan. Azor. 1. 1. lib. 7. q. 6. § 3. affirmare, si privilegium dicat, eximimus religiosos à decimis solvendis, ex prædiis, quæ habent, comprehendi prædia conducticia, quia hæc etiam habentur, licet non sit propria. Suar. verò, cap. 19. numero 11. est ad prædia accepta in emphyteusim extendat privilegium sub opinione probabili, quia emphyteusis distinguitur, à locato, & conducto, & cap. dilecti, solum de prædiis conductis mentionem fecit. Tamen probabilis existimat oppositum, & quando videtur illa prædia conducta, vel in emphyteusim accepta habentur à religiosis. Respondet: habeatur secundum quid, hoc est ad tempus, sicut domus locata, & conducta non dicitur esse mea, neque ego habere absolute domum, sed usum illius ad habitandum, &c. Adde: Contractus emphyteusis à locato, & conducto ferè non distinguitur, nisi ex maiori, vel minori tempore; quæ non debent contractus naturam mutare. Et hic modò dicendi mihi probatur.

10. Quod dubitatur, an ex huiusmodi privilegio coloni agros religiosorum conductos à debito decimarum liberentur? Iure communi certum est non eximi, sed teneri tam religiosos, quàm colonos solvere decimas; quia solum eximuntur religiosi à debito decimarum, quæ propriis manibus excolunt. Unde si conducta prædia habent, iam non propriis manibus, seu laboribus fructus percipiunt, sed alienis: & ita est definitum expressè, licet de Decimis. Verum si loquamur iuxta formam supradictam, quæ in privilegiis continetur: communior sententia est religiosos eximi à decimis illorum fructuum. Ratio est: quia privilegium reale eximit à debito decimarum illorum prædiorum, quæ per alios coluntur, ut traditur à glossa in clem. 2. de Decimis, vers. excolendas. Et ibi communiter scribentes. Cardin. quest. 23. Abbas, in cap. ex parte. 1. de Decimis, numer. 5. At in supradictis verbis conceditur privilegium reale, & non personale. At enim Pontifex, Eximimus religiosos, & eorum prædia à decimis solvendis. Ergo. Quod si in aliquo privilegio dicatur, Eximimus religionem illam à decimis solvendis prædiorum suorum, neque addatur, Etiam si per colonos excolant, neque dicatur: Eximimus religionem, & eius prædia: adhuc est probabilis privilegium esse reale, & non personale. Ratio est: quia si tunc deberent coloni solvere decimas Ecclesiæ, ipsa religio solveret decimas de prædiis suis: coloni namque nunquam eximuntur à debito decimarum, etiam cum est privilegium reale concessum religiosi, sed solvant religiosi expressè, vel implicite solvendo maiorem pensionem, quàm solverent, si deberent Ecclesiæ & decimas solvere, aliàs si ipsi coloni exempti essent à debito decimarum, iam bona Ecclesiæ laicis absque iusta, & legitima causa concederentur, neque intentio Pontificis fuit conductoribus favere, ut optime traditur à Suar. lib. 1. c. 19. n. 15. Fit ergo si decimæ tunc solvantur, ipsos religiosos solvere decimas de prædiis suis, quod est contra privilegium. Adde: prædia religionis non proprie à debito decimarum dicuntur exempta, sed religiosi sunt, qui eximuntur, non prædia. Vnde si prædia alienentur, seu vendantur à religiosi, non transeunt cum privilegio non solvendi decimas, ut de se constat, & tradit Suar. cap. 20. num. 6.

PUNCTVM XIII.

Qua ratione privilegium non solvendi decimas amittatur.

- 1. Amitti privilegium potest laesione enormi, & renunciatione.
- 2. Si de laesione dubium est, potest fieri compositio.
- 3. Renunciatione probabile est non posse amitti, præcipue si privilegium religioni concessum sit, & à privata domo renuncietur.
- 4. Quapropter præscriptione amittendum sit.

1. Dupliciter amitti potest privilegium, i. est, si in tali privilegio enormis laesio facta sit: tunc enim non potest privilegiatus uti privilegio, quia est contra voluntatem concedentis non enim Pontifex intendit gratia Ecclesiam laedere: hoc tamen intelligendum est, quando privilegiato eviderenter constat de enormi laesione. Ad solvendum tamen decimas non potest tunc Ecclesia propria auctoritate cogere privilegium, ut

decimas solvat, sed indiget auctoritate iudicis competentis, qualis esset ordinarius, vel quilibet alius, apud quem causæ decimarum tractari solent. Quæ omnia præter gloss. in c. rescripta, 25. q. 2. vers. quod non laeda. Panor. in c. fuggeffum de decimis. Felin. in c. cum accessissent. de constituti. nib. & Suar. lib. 1. cap. 20. num. 1. Quod si de laesione clarè non constet, recurrendum est ad Pontificem: nullus enim altus interpretari potest rescriptum & privilegium à Pontifice concessum, neque illud moderari. Tempore verò dubij privilegii non tenentur decimas solvere: quia ratione privilegii possident.

2. Expediret tamen, ne esset occasio litis compositionem facere. Hæc tamen compositio, & conventio vocari non debet renunciatio privilegii, cum non sit ex mera liberalitate facta, sed ob vitandas lites, & quia intelligitur conventior religio: ubi timorem de renouatione privilegii à Pontifice. Quocirca in iure consulti. cap. fuggeffum. c. dilecti, de decimis: ita Suar. sup. n. 5.

3. Secundus modus amittendi privilegium est per renunciationem tacitam, vel expressam. Expressam autem renunciationem probabile est fieri non posse: quia est in fauorem Ecclesiæ, & religionis concessum: sicut enim nullus clericus privilegio fori renunciare potest; quia in fauorem clericali status constitutum est: ita non videtur posse religionem huius privilegii renunciare: & esto religio, cui datum est privilegium, poster: priuata verò domus, aut Prælati nullo modo poterit ob rationem supradictam.

4. Ex qua doctrina fit tacitam renunciationem nullo modo præsumi posse sufficientem ad derogationem privilegii, nisi quæ sufficeret, ut Ecclesia aduersus religionem privilegii præscriberet. Non enim alio modo potest amittere privilegium. Quæ autem requirantur ad hanc præscriptionem iam supra diximus. Si verò privilegium sit concessum particulari persona, illud renunciare poterit; quia talis renunciatio in fauorem est Ecclesiæ, & non contra. Itemque poterit breuiter tempore admiti; si quidem aduersus particulares personas breuiter tempore præscribitur, uti diximus supra.

PUNCTVM XIV.

Quæ pœnæ impositæ sunt non soluentibus decimas, aut facientibus non solui, vel illas aliquo modo vsurpantibus.

- 1. Debent excommunicari, qui subtrahunt, neque sunt absoluedi nisi restitutione secuta. Excipe nisi eos excuset impenitentia.
- 2. Aduersus religiosos vsurpantes decimas, vel facientes non solui, varia pœnæ latæ sunt.
- 3. Aduersus exigentes, occupantes, &c. redditus beneficiorum, ut sibi debitos excommunicatio bullæ est lata.

1. Respondeo, in cap. statumus, 16. q. 1. caveri, ut omnes in Regras decimas soluant iis, quibus debentur, alioquin excommunicationi subiciuntur, quæque penam consummatam Tident. sess. 25, cap. 12. de Reformat. iis verbis: Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicantur. Neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absoluantur. Quod quia ratio debet intelligi supra attigimus & in mar. de restit. laicis examinamus. Non enim negari debet absolutio ei, qui impositas est decimas solvere: promittit tamen, & iurat se solviturum, cum possit. Sic Nauar. c. 17. n. 19. ad fin. Mol. tract. 2. dist. 756. Sanchez. de decal. lib. 2. c. 20. n. 19. sub. 20. Henric. lib. 13. c. 28. n. 1. Bonac. dist. ult. de quinto Ecclesiæ præcepto. q. 5. p. 7. Ratio est clara, quia Concilium præsumi non potest velle denegare sacramentum absolutionem ei, qui in culpa non est non restituendi. Item neque est neganda absolutio ei, cui obligatio solvendi decimam remissa est parte competente; quia illa remissio est tacita, & virtualis solutio: sic gloss. in c. peccatum de reg. iur. in 6. Nauar. cap. 21. n. 32. Azor. 1. 1. lib. 7. cap. 37. q. 9. Fagnan. lib. 3. de quinto Eccles. præcepto. cap. 6. num. 4.

2. Deinde in clem. religiosi, de Decimis. Fertur excommunicatio aduersus religiosos non habentes beneficium, aut administrationem ob quatuor causas. 1. Si absque iusto titulo sibi decimas, aut primitias Ecclesiæ debitas acceperint, & vsurpauerint. 2. Si seruis suis prohibuerint decimas solvere ex gregibus, & rebus suis. 3. Si ipsi ex rebus emptis, & de quibus decimæ debentur Ecclesiis non soluerint. 4. Si prohibuerint, aut non permiserint seruis, & colonis solvere decimas ex terris, quas ipsi eis colendas tradunt. Notandum tamen est hæc incuti, si post monitionem, quæ vna sufficit, ut ibi gloss. factam à parte, cui hæc debentur; intra mensem non satisfecerint, aut ablata non reddiderint, 2. est aduertendum non comprehendi religiosos, quando decimæ non Ecclesiis, sed particularibus personis debentur, ut aduertit Tolet. & Suar. in explic. huius clem. & colligitur ex textu. Religiosi verò habentes beneficium, vel administrationem ipso iure suspenduntur. Deinde in clem. cupientes de penis ipso,

iplo iure excommunicantur omnes religiosi cuiuscumque ordi-
nis, qui in concionibus vel aliis in locis aliqua tractat, ex quibus
mouentur audientes, ut decimas debitas non soluant: ad quam
incurtendum, ut dicit Angel. & Tolet. in explicat. huius clem.
debent dicere ex illo prauo animo, & ex alia parte in presentia
illorum, qui debent decimas solvere. Ad dicitur præterea excom-
municatio aduersus religiosos, qui penitentes scienter non obli-
gauerint decimas solvere, & ex alia parte postea cum possint non
emendauerint factum, aut dēntque potius in publicum concionari
non habere obligationem: quæ omnes actiones, ut bene dicit To-
let, requiruntur ad hanc censuram incurtendam, ut constat ex textu.

3 Rarius est communicatio lata in bulla cano. clausula 17.
aduersus exigentes, usurpantes, occupantes, sequentes decimas,
redditus, & prouentus, beneficiorum, & aduersus auxilium
ad id præstantes, quando ea faciunt, quasi sibi deberentur. Sic
Suar. Tolet. Nauar. & alij, explicantes supradictam clausulam,
nos ibidem notauimus.

Et hinc nascitur dubium, an sint excommunicati magistrat-
us, qui videntes populum in graui necessitate esse, fructus, &
decimas beneficiorum sequantur in populi sustentationem.
Ratio dubij est? quia illa sequantur tanquam debita in illa
occasione. Ex alia parte datum esse videtur hos magistratus
condemnat, cum bonum commune attendant, cui ipsimet cle-
rici tenebantur succurrere. Dicendum ergo est, eos excommuni-
catione ligari ob talem sequelationem, nisi prius iustitiam
necessitati subueniente auctoritate iudicis Ecclesiastici. Quia
dum ille negligens non est, non habent Magistratus auctori-
tatem fructus beneficiorum usurpandi. Ad iudicium Ecclesiastico
negligente, ne populus periret, poterunt illa bona, quæ cle-
ricis necessaria non sunt, quæque ipsi debent alienare, in se-
questro ponere, & fauere leg. regia 1. tit. 2. §. lib. 5. nona collect. ibi,
toda las personas de qualquier calidado, con dition que sean,
ap. clerigos, y personas Ecclesiasticas, &c. que rubieren pan, que
pidian, y deben vender, les suprimen a que lo vendan segun
les fueie repartido: sic expresse Ioan. Guicci. lib. 1. pract. quest.
in legib. regni. quest. 13. consensit Matienzo, in supradicta lege,
gloss. 1. §. 8.

PUNCTVM XV.

Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non
solutas, & a quibus, & coram quo iudice.

- 1 Excommunicatione potest, & debet.
- 2 Potest Ecclesia decimas partem fructuum, non solum actione
personalis, sed reali per rei vindicationem recuperare: imò
secundum probabilem sententiam potest agere aduersus il-
las personas, quibus prædicia vendita sunt, seu donata.
- 3 Probabilius est à possidente agrum non posse decimam exigi.
- 4 Parochus non potest per vim decimam sibi debitam accipere,
neque ob illius non solutionem negare sacramenta.
- 5 Si causa decimalis sit facti, & non iuris, potest coram seculari
iudice agitari: sed si sit iuris.
- 6 Decima transacta in laicum in feudum perpetuum, vel emphy-
teusim coram seculari iudice peti possunt.
- 7 Si decima exigantur à laicis, eo quòd non potest illos privilegia
exemptionis habere, possunt coram seculari iudice
se defendere. Secus vero, si de valore privilegij ageretur.
- 8 In causa possessoria decimarum, non iudicem laicum, sed Eccle-
siasticum adire debet.
- 9 Conductor laicus coram laico iudice conueniendus est, tamen si
alij contrarium sentiant.

1 Respondeo primò, posse Ecclesiam recuperare decimas
excommunicatione, iuxta Trid. sess. 24. c. 12. de reformat.
Imò non potest hac via, sed etiam debet, nisi forte obster scan-
dalum publicum, & maiora mala ex tali coactione nascantur:
tunc enim dissimulare poterit. Neque tunc bona Ecclesie im-
mobilia alienat, sed quosdam redditus, quos ex iusta causa re-
mittere, aut commutare potest, ut tradit Panorm. in c. ult. de
rerum permut. c. cum homines, de Decimis, n. 7. & gloss. in
cap. ut super, de rebus Ecclesie non alienand. vers. possessiones, &
Suar. lib. 1. c. 38. n. 3. §. 4. & seq.

2 Dico secundo, potest Ecclesia decimam partem fructuum
recuperare, non solum actione personalis, sed & reali, per rei
vindicationem ab iniquis detentoribus ob dominium vitile,
quod diximus puncto 2. habere in decimas, etiam antequam à
cumulo separentur: imò secundum probabilem sententiam po-
test agere aduersus illas personas, quibus prædicia vendita sunt, seu
donata, aut legata, ut decimas præteritas illorum prediorum non
solutas soluat, ita tenet Abbas in c. cum homines de Decimis, n.
6. cum Io. Andri. & Fed. Senen. cons. 81. Hostiens. in c. pastoralis,
de Decimis, n. 5. & significat gl. in c. tua nobis, de Decimis, vers.
se & dominus, in fine. Ratio potest esse; quia prædicia videtur
esse obligata per modum hypothecæ ad soluendas decimas
Ferd. de Castro Sum. Mer. Pars. 1. l.

quascunque, sicut bona mariti dicunt esse obligata pro dote
uxoris, cap. ex literis, de sign. quam obligationem extendunt
Abbas, & gloss. in illo cap. quæ creduntur pro mala ad ministra-
tione bonorum Ecclesie esse obligata, & ad tutorem, cuius bona
etiam censentur obligata pro bonis pupilli.

3 Verum Suar. lib. 1. c. 38. n. 11. non audeat affirmare prædicia
vendita, seu donata obligata esse per modum generalis, aut par-
ticularis hypothecæ ad solutionem decimarum quorumcumque
fructuum illius domini, cuius erant prædicia: imò neque ad solu-
tionem decimarum illorum fructuum, qui nati fuerunt ex
prædijs. Ratio præcipua, quæ mouetur, est quia cum fideles sua
prædicia taliter non obligauerint, non potest talis obligatio indu-
ci, nisi beneficio legis. Lex autem nulla est, quæ hoc ex-
presse affirmet, aut vnde colligatur. Nam c. ex literis, de sign. r.
licet bona Prælati comparatione Ecclesie, bona tutoris compa-
ratione pupilli comprehendat; non tamen comprehendere debet
bona fidelium comparatione Ecclesie, cum fideles nec habeant
rationem Prælati, nec tutoris, neque aliquo modo Ecclesie sunt
specialiter obligati; quia sunt obligati gubernatoribus & mini-
stris publicis, & mihi hoc probabilius apparetis enim solutioni
decimarum fructus nascentes ex agro obligati sunt. Vnde agro
illa obligatio imponenda est: consensit Fagund. de Decimis, l. 3.
cap. 6. n. 2.

4 Dico tertio, Parochus non potest sua auctoritate decimas
non solutas per vim accipere, ita Rebuff. cum communi senten-
tia, q. 9. n. 20. Ratio est, quia parochianus antequam soluat de-
cimas, est dominus suorum fructuum, non igitur priuari domi-
nio potest auctoritate parochi, vt potest carentis iurisdictione
forensi coactiua, seu punitiua in foro externo.

Dices: poterit cogere ad solutionem, negando sacramenta;
cum enim ipse teneatur sacramenta fidelibus administrare, ne-
que dare illa indignis, poterit imò & debet cogere hac coac-
tione.

Respondeo, non posse parochum negare sacramenta ob hanc
causam, nisi delictum sit per sententiam declaratum; quia vt
que ad illud tempus non censetur delictum publicum, & indu-
bitabile; cum possit habere rationem aliquam, quæ à solutione
decimarum excusetur. Negatio verò publica sacramenti, vt dixi
in mar. de Eucharistia, requirit necessario delictum commissum
esse evidens euidencia iuris, vel facti: ita expresse Suar. lib. 1.
cap. 38. num. 2. & loquens de oblationibus debitis, notauit
Covar. plures referens lib. 1. var. c. 17. n. 3. Fagund. de primitiis,
& oblat. lib. 4. c. 1. n. 8.

5 Præter has vias videtur aliquibus posse Ecclesias recupe-
re decimas suas auctoritate iudicis secularis, ad quem dicunt
appellare posse, ipseque cognita violentia defendere Ecclesiam
& quamcumque aliam personam ad iniuriam illatam. Sed de hoc
late diximus tractatu de immunit. Ecclesie, interim legendus est
Azor. lib. 7. Instit. c. 36. q. 3. & seqq. Suar. lib. 4. de immunit. Ecclesie,
c. 33. Covar. pract. c. 3. n. 2. Fagund. de quinto Ecclesie præcepto,
lib. 3. cap. 5. Breuiterque respondeo sub distinctione: Si causa
decimarum sit facti, & non iuris: eo quòd non agitur, an debeatur
decima, sed an debita decima soluta sit, vel non soluta, poterit
Ecclesia, tam coram iudice Ecclesiastico, quam coram secu-
lari Magistratu debito rem suam laicum, non clericum conue-
nire; quia illa causa est mixta fori. Sic Rebuff. tract. de decimis,
q. 1. n. 3. & q. 10. n. 39. Suar. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. de diuino
cultu, cap. 38. n. 16. sine, Fagund. de quinto Ecclesie præcepto, l. 3.
c. 5. n. 2. Covar. pract. quest. cap. 35. n. 2. At si causa sit iuris, quia
videlicet tractatur de iure, quo decimæ debentur, de expensis,
quibus est soluenda, de loco, de quantitate, de qualitate, & simi-
libus: certum & solum coram Ecclesiastico iudice hoc ius Ec-
clesiam recuperare posse; quia solus iudex Ecclesiasticus est
iudex competens, eo quòd illa sit causa spiritualis, & tradunt
supradicti Doctores.

6 Aliquæ exceptiones adhibentur huic doctrinæ, de feudo,
de emphyteusi, de causa possessoria, quæ in supradicto tractatu
de immunitate Ecclesiasticarum personarum, & bonorum exa-
minamus. Sed ne aliquid in presenti desideretur, Dico, si
auctoritate Romani Pontificis decimæ alicui, eiusque hæredibus
& successoribus in feudum perpetuum concessæ sint, qualiter
Regibus Hispaniæ sunt concessæ decimæ, vulgo tertia: dictæ,
censio satis probabile, si causa agitata est, coram seculari
iudice tractandam esse; quia iam illa causa ob concessionem
perpetuam laicis definit esse spiritualis, & fit temporalis, &
tanquam temporalis transmittitur, & alienatur in consuetu
ordinario, & ita aliis relatis tenet Covar. pract. quest. cap. 35.
num. 2. vers. 3. Guicci. pract. quest. nostri regni, lib. 1. quest. 14.
n. 4. Secus verò dicendum censio, quando non in perpetuum,
sed pro limitato tempore, vel limitatis personis feudum esset
concessum; quia tunc non videtur Ecclesia rem integre alien-
nasse, & quasi profanum fecisse: & sic intelligi potest Rebuff.
Ferdencus Senen. Azor, quos refert, & sequitur Fagund. de
Decimis lib. 3. cap. 5. num. 5. negantes coram seculari iudi-
ce causam decimarum, quæ in feudum sunt concessæ, tractari
posse.

7 Dubium tamen non leue est, an laici, à quibus decimæ
non solutæ exiguntur, possint iudices seculares adire vt illos
H 2 defendant.